

Аул Бастунджи

Михайло Лермонтов

ПРИСВЯТА

1

Тобі, Кавказе, з першої глави
Присвячую рядки свої недбалі:
Немов дітей ти їх благослови
У довгу путь, у піднебесні далі!
Духовного зв'язку не обірви,
Твій жар нехай кипить в мені і далі.
На півночі, в землі тобі чужій,
Я серцем твій, — завжди і всюди твій!..

2

Твоїх вершин зазубрені хребти
Мене носили в царстві урагану;
Мене приймав іще з дитинства ти
В обійми із блакитного туману.
І в захваті я бачив з висоти
Покручену доріжку олов'яну
Від шуму побілілої ріки,
Що з каменем змагається віки.

3

Коли громаддя хмар вінцем своїм
Мою дитячу голову вкривали,
І в небі перекочувався грім,
І гуркіт цей печери відбивали,
Я розумів всю велич їх, окрім
Тривоги, які вони пророкували.
Я в край високих, недосяжних мрій
Літав у колісниці грозівій!..

4

Та світ не зрозумів мене. Йому
Душі не треба. Морок потаємний
Її глибин, як вічності пільму,
Не осягає розум наш нікчемний.
І в ній живе, не знаючи чому,

Дитячий спогад, радісний, приємний,
Про дивний край... Холодний сніг завій
Його не вб'є... я твій! я всюди твій!..

ГЛАВА ПЕРША

1

Колись поміж Машуком і Бешту
Стояв аул, прихований горами,
І вольниці традицію святу
Підтримував між власними синами.
Його давно нема. Лиш по хребту,
Що майже весь заріс чагарниками,
Місцями в'ється дикий виноград,
Неначе спогад про колишній сад.

2

Ні гамору гучних військових втіх,
Ані пісень вже більше там не чути;
В спекотний день без пастухів своїх
Гуляють табуни між м'яти й рути;
Козак безпечно їде без доріг,
Забувши про часи війни і смуту.
Орел у небі креслить безліч кіл
І оглядає безтурботний діл.

3

І там, коли у присмерку зоря
Згасаючим рум'янцем одягає
Вершини гір, з-під каменя змія,
Пустуючи, на волю виповзає;
На ній луска сріблиться і сія,
Як зронена у битві шабля сяє
Між пагонів пахучої трави,
Коли позбувся вершник голови.

4

Згорів аул – і слід від нього зник.
Сини його розкидані в пустині...
Лиш інколи, зітхаючи, старик
Про той аул розповідає нині

Малечі. Випадковий мандрівник,
Що зрідка проїжджає по долині,
Даремно мовить козаку: "Скажи,
Чи ти не чув аула Бастунджи?"

5

Колись у тім аулі два брати
Жили удвох без матері, без тата.
У всьому П'ятигір'ї не знайти
Когось, щоб перевершив Акбулата!
А менший, що не встигнув розцвісти,
Був слабший, соромливіший за брата,
Цурався зла і крові, як мари,
Та іскра в ньому тліла до пори...

6

Давно поліг їх батько у бою
І, породивши сина, вмерла мати.
Так без вини Селіму путь свою
З убивства довелось розпочинати.
Він душу не потішив нічию
І не було кому його вітати:
Не відблиск материнської сльози,
Його вітали блискавки грози!

7

Він ріс один, як пташка, без турбот
Між скелями землі і небесами.
Блукаючи у горах, із висот
Він звикнув хмари бачить під ногами,
А над собою – вічний хоровод
Світил, що мов опікуються нами.
Принаймні, так здавалося йому,
Милуючись на зорі крізь пітьму.

8

Та земляки братів і їх барліг –
Їх бідну саклю – завжди обминали.
Окремо паслись коні. На поріг
Сусіди навіть боязко ступали.
І молодий Селім ніяк не міг,

Хоч в бік його горянки поглядали,
Порушивши відчуження стіну,
Привабити хоч посмішку одну.

9

Коли ватага буйна юнаків
Змовлялася, збираючись на лови
Блукаючих в долині табунів,
З братами не заводили і мови.
Вони дивились здалеку без слів,
Мов той уривок хмари двоголовий,
Що, із ущелин виповзши на світ,
Спостерігає місячний політ.

10

Всі дивувались злагоді сердець,
Що між братами завжди панувала,
Але ніхто не брав їх за взірць.
Їх просто не любили. Дратувала
Їх незалежна воля, що вінець
Ні перед ким покірно не схиляла.
І повість їх трудів, турбот і втіх
Лишалась таємницею для всіх.

11

Була їх сакля бідна і мала,
Зелений мох звисав з її покрівлі.
Та у кутах лежали два сідла,
Два башлики, дві бурки для ночівлі,
А на стіні висіли два ствола –
Окраса закоптілої будівлі –
Гранчасті дві рушніці, не нові,
І поруч них – дві шаблі бойові.

12

Якось чекав увечері Селім
На Акбулата. Смерклось. На долину
Туман лягав, немов прозорий дим;
І крізь туман, здіймаючи вершину,
Уже покритий мороком густим,
Знайому у подробицях картину –

Красу землі і неба красоту –
Спостерігав задумливий Бешту.

13

Пітьма стирала контури навкруг,
Як розчерк олівця стирає гумка.
Схиливши лису голову, Машук
Над хвилями бурхливими Підкумка
Уже дрімав, вслухаючись у звук
Його текучих вод, і жодна думка
Чола не доторкнулась. Час летів...
У крайній саклі вогник тріпотів.

14

Селім чекає і годину, й дві.
Гуляючи у полі, вітер плаче
І шарудить за стінами в траві.
Та ось далекий тупіт... вершник скаче...
Спинився, кінь ірже... Чиїсь нові
Лунають кроки за вікном... Одначе,
Не впізнає він братову ходу:
— Там хтось іще, а я лиш брата жду!

15

І в саклю мовчки входить Акбулат.
"Затримався ти мало не до ранку, —
Йому назустріч поспішає брат.
— Ти не один?" Порушивши мовчанку,
Поглянув із цікавістю назад
І бачить в дверях дівчину-горянку,
Прекрасну, наче райський херувим.
І мимоволі збліднув мій Селім.

16

І радість, несмілива і чудна,
У ньому ворухнулась, як провина.
Та брат сказав: "У мене новина.
Ця дівчина – тепер моя дружина.
Люби її! Наш бідний дім вона
Глядіти і прикрасити повинна.
Заходь до саклі, Заро! Ось моя

Вітчизна, все багатство, вся сім'я!.."

17

І Зара посміхнулася. Вуста
Уже хотіли вимовить вітання,
Але завмерли. Горда і проста
Краса її у пору дозрівання

Здавалась то порочна, то свята,
Мов сутінок і світла поєднання.
У смуглих щічках вирувала кров
І підіймали груди свій покров.

18

Великі очі, вкриті тінню вій,
Були іще чорніші, ніж у сарни.
І довгий погляд, сповнений надій,
Був незбагненно, невимовно гарний.
Вишукувать в поставі молодій
Якийсь недолік – був би вчинок марний!
Фігуру обіймаючи струнку,
Просвічувало срібло на паску.

19

Зміїлося волосся кіс густих,
Заплетене стрічками золотими,
І мармур пліч, біліючи з-під них,
Був жилками укритий голубими.
Ніжніша і прекрасніша за тих,
Що сукнями хизуються своїми,
Вона вражала дикістю краси,
Як плід у бризках ранньої роси.

20

Селім дивився. В грудях, наче птах,
Безперестанку серце тріпотіло.
О як би він хотів в міцних руках
Тримати це струнке дівоче тіло!
Здригнувся, вийшов геть... В його очах
Якесь нестримне полум'я горіло.
Та Акбулат на килимі лежав,

Кутив і думав... О! коли б він знав!..

21

День промайнув... іще багато днів;
Вони живуть відлюдно, як раніше.
Та якось у негоду... Дощ шумів,
Робилося надворі все чорніше.
І, ніби гнані зграєю хортів,
Що запалом і злістю в спину дише,
Зривались чорні хмари з стрімчака,
Кошлаті, наче пір'я шишака.

22

Очима Акбулат їх проводжав
З порога непривітної конури.
Зненацька шерех: перед ним стояв
Селім, блідий, скуйовджений, похмурий.
Вологий бруд по одягу стікав,
Неначе щойно виліз він з баюри.
Слова кипіли на його вустах,
Немов потік в гранітних берегах.

23

До юнака із співчуттям живим
Звернувся брат: "Що сталося, питаю?"
"Я гину! - відповів йому Селім,
Відводячи свій погляд, — я страждаю!
Маруджуся я серцем запальним.
Ревнивий і гарячий ти, я знаю!
Мене не зрозумієш ти, хоч плач...
Я винен... ти пробач мені, пробач!.."

24

"Якщо тебе образили - скажи,
Образу я зумію змити кров'ю.
Пропав твій кінь? Даремно не тужи,
Як вщухне дощ - збираймося на ловлю.
Чи, може, хтось в аулі Бастунджи
Посмів твоєю знехтувати любов'ю?
Неважко подолати й цю біду:
Для тебе я красуню украду!"

25

"Спитати легко... важко розказати
І відчувати!.. Молився я пророку,
Щоб ангелам своїм звелів послати
Хоч краплю сліз засмученому оку!..
Та де ті сльози?.. Краще і не трать
Даремних молитов!.. Журбу жорстоку,
Якої я в житті іще не знав,
Мені пророк натомість дарував.

26

Прокляв я небо – осідлав коня;
В степу одні без цілі ми блукали.
Не розрізняв ні ночі я, ні дня...
Та вслід мені думки мої скакали!

Я гину, брате!.. гину, як щеня,
Якого на потіху зацькували!
Мене, коли дитиною я був,
Оберігав ти... Чи уже забув?..

27

Кипить нестримно юність у мені,
Немов джерельні води з-під Машука!
А ти, — в твоїй суворій сивині
Помітна тільки втома, лінь і скука.
Нехай скакать ти можеш на коні,
Без промаху стрілу пускати з лука,
Спіймати звіра, ворога убить...
Але, як я, не можеш ти любити!..

28

Не можеш ти безмовно повсякчас
Ловити зір ласкавий і привітний.
А я відвожу очі кожен раз,
Щоб приховати вогник заповітний,
Який в тобі давно уже погас,
Бо вираз скуки у очах помітний.
Я за цілунки Зари й почуття
Не пожалів би власного життя!.."

29

Як хмари, що летіли понад ним,
Обличчя потемніло Акбулата;
Вуста торкнуло усміхом кривим,
Примружив очі ледь насмішкувато.
"Що зважився ти вимовить, Селім!" —
Він вигукнув. Селім не слухав брата.
Упав, як раб, на землю перед ним
І волю дав благанням запальним.

30

"Ти бачиш: я загинув! Де взялись
Цей відчай, ця любов?... завжди!.. усюди!..
Заради дружби, що була колись,
Якій так довго дивувались люди,
Віддай мені дружину!.. Поступись!..
Твоїм рабом я стану... Бачиш груди?
А ось кинджал! Візьми і бий у них,
Якщо ти слів не слухаєш моїх!

31

Коли б хотів, я б міг давно, повір,
Упитися блаженством беззаконним.
Але нечиста совість – лютий звір,
Що крає душу вчинком заборонним.
Відколи з нами Зара, я з тих пір
Караюся розкаянням безсонним,
Що почуття в собі не поборов,
Бо втратив я і дружбу, і любов.

32

Готовий я – ти вдар, не зволікай!
Вклади в удар усю ревниву силу.
Хвилина з нею – то небесний рай,
Життя без неї гірше за могилу.
Наважся на удар. Інакше знай:
Я відберу будь-що у тебе милу.
Із рук твоїх добуду Зару я;
Вона моя, кажу тобі – моя!"

33

Замовк. В його руках кинджала сталь
Виблискувала холодно. Здається,
Була такою лютою печаль,
Що від розпуки серце розірветься.
Відчувши на хвилину справжній жаль,
Похмурий брат сказав йому: "Минеться,
Забудеш ти і відчай свій, і сум.
Багато в горах є таких красунь!

34

Але того, що просиш, не зроблю.
І що кажу, те виконаю свято.
Пророк хай чує відповідь мою!
Вона проста, я не кажу багато:
Отямся, брате!" - "Я її люблю! -
Сказав Селім і злісно, і завзято, —
Запам'ятай, що я тебе молив,
А ти мене зневажив і зганьбив!"

35

Його уста скривив холодний сміх,
Та він не міг спинитися: "Віднині
Не знаю я ні дружби, ані втіх!
Спасибі! Буду жити в самотині.

Ти юність брата, — скаржитися гріх, —
Леліав, наче квітку у пустині,
А потім обірвав її листи...
Я не забуду - пам'ятай і ти!.."

36

Він зник неначе тінь. Хвилини дві
Простояв Акбулат зніяковілий,
Похмуріший за хмари грозові.
Шуміла буря. Вітер ошалілий
Додолу гнув дерева вікові.
Лиш інколи, безпечний і невмілий,
Із саклі вириваючись, летів
Працюючої Зари вільний спів.

37

Так інколи, одна в чужих степах,
Непоказна пташина перелітна
Співає у сухих чагарниках,
Коли шумить завія непривітна.
І подорожній з києм у руках
Вслухається: то пісня заповітна
Душі, що, проживаючи в раю,
Прийшла печаль розвіяти мою!

38

Селім коня сідлає в дальню путь,
Гребінкою розчісуючи гриву;
Уже зумів підпругу затягнуть,
Вуздечку одягнув йому примхливу;
Стремена підрівняв; щоб не забудь,
Узяв нагайку плетену, красиву.
Води в дорогу вихилив горня.
Пора! Сідай, джигіте, на коня.

39

Який гарячий кінь твій вороний!
Вуглинами його палають очі.
Стрункі й високі ноги, хвіст густий;
Лисніє круп його, чорніший ночі,
Мов камінь, що обточує прибій.
Як сарана, зривається охоче
І пурхає під вершником своїм
Високим різнотрав'ям степовим.

40

Як вихор, скочив на коня Селім:
Нагайкою змахнув і що є змоги
На нього свиснув... затремтів під ним
І захропів товариш прудконогий!
Стрибок, іще... із ніздрів пар, як дим...
І полетів галопом вздовж дороги
В невизначеність присмерку сліпу,
Як перекотиполе по степу.

41

Розмашисто скакав у гори кінь,

І крем'яхи, як бризки, розлітались
Із-під його копит. Від потрясінь
За ним місцями схили осипались.
І звуки, що летіли в далечінь,
В ущелинах луною відбивались,
Аж поки, невідпорний, як Сімун,
Не зник і вершник, і його скакун.

42

Як дух вигнання він миттєво щез
За хвилями білястого туману!..
При табуні сторожовий черкес
Здивовано услід йому з кургану
Дивився й думав: "Скільки є чудес,
Підвладних і аллаху, і шайтану!
Невже господар у того коня
Така ж проста людина, як і я?"

ГЛАВА ДРУГА

1

Поміж дерев тінистих джерело
Від мирного аула недалеко,
По каменям стрибаючи, текло
Потоком гомінким. До нього в спеку
Усе живе збігалось і повзло...
І звірові, і вільному абреку
Траплялося заглянути сюди –
Напитися холодної води.

2

У мирний час, коли на водопій
До вод прозорих сарна полохлива
Іде, в траві ховаючись густій,
Якась черкеска, молода й вродлива,
На стежці оступаючись крутій,
Купатись поспішає соромливо;
Одна з гори спускається на луг
І позирає боязко навкруг.

3

Не бійся, Заро, не дивись убік!
Сідай на камінь, скинь покров узорний!
Нехай холодним струменем потік,
Твій стан і груди ніжачи, огорне
І освіжить рум'янець смуглих щік.
Та зачекай-но!.. Чий це крок моторний
Лунає близько? Похолола кров...
Скоріше!.. Де лишила ти покров?

4

Але обійми сильної руки
Її спинили, пристрасні, гарячі,
І ніжний шовк холодної щоки
Мов обпекли цілунки нетерплячі.
Далеко сакля... Сплутались думки...
І треба ж, справді, трапитись невдачі!
"Селіме, ти? О лишенько моє!
Навіщо ти прийшов?" - "Узять своє!"

5

"Селіме!.. я загинула!.." — "Дарма!
Не перша ти така і не остання." -
"Невже ні краплі жалості нема?
Чого від мене хочеш ти?" - "Кохання!
Я втік, та повернувся крадькома,
Бо надто затягнулося страждання.
Урвавсь терпець! Прийшов по тебе я.
Я твій душею й тілом, ти - моя!

6

Я знав, що ваш пророк - не мій пророк!
Що всі мені чужі, тим паче - рідні.
Блукав я у пустелі довгий строк,
Відкинувши надії заповітні;

Зробив би без жалю останній крок,
Але обійми смерті непривітні...
І мріяв я хоч на єдину мить
Тобі на груди голову схилить!..

7

Біжи зі мною!.. кинь свій бідний дім.
Я молодий, а брат старий, суворий.
Який він чоловік тобі? Ходім,
Я знаю потаємний шлях у гори.
Моя рушниця б'є, неначе грім,
Кинджал не пробачає непокори.
Є в мене житло в горах, в тих краях,
Де відшукать нас може лиш аллах!

8

Мій дім у скелі, в тріщині її;
У ній жили два барси золотаві.
Але права відстояти свої
Не довелось їм при моїй появі.
Я їх убив, а птахи-крадії
Порозтягали кості їх криваві.
Їх шкіри біля входу, по боках,
На інших звірів наганяють страх.

9

Там ложе є, яке встеляє мох,
Там б'є зі скелі джерело прозоре
І, щоб струмок ніколи не засох,
Вологі хмари огортають гори.
Біжи зі мною!.. будемо удвох
Ділити навпіл радощі і горе.
І тільки зорі й місяць золотий
Дізнатись зможуть, хто коханий твій!"

10

Селім замовк, та рук не розтискав,
До вуст її наблизившись вустами.
З тривогою на відповідь чекав:
Вона мовчала. Темними гілками
Над ними вітер інколи хитав,
І тіні їх безладними рядами
Блукали по чолу. Була вона,
Як статуя, бліда і мовчазна.

11

"Наважся, Заро, доки я не зник!..

Ти зблідла?.. ти мовчиш?.. навіщо сльози?..
Хіба тобі я ворог? гвалтівник?
Чи мова серця схожа на погрози?
Ти чуєш, як із нього рветься крик:
Невже мене не любиш? Наче рози
Твої вуста. І, маючи права,
Вони такі не вимовлять слова!

12

Життя було б щасливіше від свят
Під зорями алли, удвох з тобою!
Скажи: тебе не любить Акбулат?
Він злий, ревнивий, не дає спокою,
І мова холодніша, ніж булат?..
Вже він тобі набрид... біжи зі мною...
Я знаю, що не любиш ти його!
То, може, любиш іншого? Кого?

13

Скажи скоріше: хто він? Звідкіля?
Я імені зловісного звучання
Завчу напам'ять, наче немовля...
Хто він, щасливий цар твого кохання?
Яка зростила ворога земля?
Нехай іде дражнить моє страждання:
Голубити тебе і цілувать...
Я буду лиш дивитись і мовчать!.."

14

І усмішку застиглу, неживу
Селім прикрив у розпачі руками.
І бачила вона, як на траву
Упали дві сльози двома зірками.
Безтямно і беззвучно наяву,
Немов у сні, він ворухив вустами.
І простягнувся на землі сирій,
Як та земля, холодний і німий.

15

Їй стало жаль; промовила вона:
"Не плач!.. ганебні сльози для джигіта!"

Твоя печаль жахлива і смішна.
Твоя душа безсиллям оповита.

Хоч в мене батька узяла війна,
Його я не забуду заповіта:
Загубиш честь – нової не знайти!
Найвища доблесть – вірність берегти!

16

Залиш мене! Щаслива з іншим я!" –
"Неправда!" — "Я люблю його!" — "Звичайно!!!
Він – ворог мій!!" — "Уся моя сім'я –
Лиш він і ти. Так дружно, одностайно
Ви з ним жили. Чому ж душа твоя
Кипить від злоби? Помирись негайно
Із братом!" – "Помиритися? О ні!
Один із нас загине в цій борні!

17

Тож прощай! Аллах розсудить нас!
Але якщо тебе зустріну знову,
То буде це, клянусь, останній раз!.."
Він тихо встав з трави і, вірний слову,
Пішов кудись у далеч. День вже гас,
І сонце, осяваючи підкову
Сусідніх гір, останній промінь свій
Черкесці дарувало молодій.

18

Селім не повертався. Акбулат
Спокійний. Він не бачить небезпеки.
Дружина з ним, хоча й сумує. Брат
Загинув чи подався у абреки.
Раз їхав з полювання він назад.
Аул дрімав, знесилений від спеки.
З мечеті, полишивши всі діла,
Лукаво з ним вітається мулла.

19

"Навіщо поспішаєш і куди?
А чи не краще у широкім полі

Скакати, відпустивши поводи?
Черкес – слуга аллахові і волі!
Дружині власній скільки не годи,
А наживеш лиш прикрощі і болі.
Забув ти гордість і своє звання.
Покинь дружину і купи коня!"

20

"Молився б ти пророкові, мулла,
І не давав дурних порад людині.
Твій злий язик отруйний, як стріла,
Та, як нікому, вірю я дружині!"
І каже той: "Я не бажаю зла,
Але мене ти ще згадаєш нині!"
Зніяковів джигіт, потупив зір
І скаче він скоріш на власний двір.

21

Біжить до саклі він і похолов:
Відкриті двері, пусто у оселі.
Кинджал знайомий раптом він знайшов
На зібганій, розтерзаній постелі.
Відбитки чоловічих підшов
Усюди. Бачить: справи невеселі.
Ошукано його при світлі дня:
Ні Зари, ані кращого коня!

22

Безсилий, непорушний наче мрець,
Якому куля прострелила тіло,
Та з гідністю зустрінувши кінець,
Присів на ганку він – і що кипіло
В його душі, те знає лиш творець!
Погасло сонце. Небо потемніло.
На дальній гребінь, чорний і крутий,
Повільно виповз місяць золотий.

23

І довгий час без руху він сидів.
Зненацька чує тупіт на дорозі.
До тям Акбулата він привів,

Примусивши схопитись у тривозі.
Вже силует коня замайорів
І хтось на ньому у незвичній позі.
Знайомий кінь!.. До двору доскавав,
Та захропів, затрявся – і упав.

24

На здохлому коні, як знамено,
У темряві біліє покривало.
Та кулею пробите полотно
Кривавими патьоками залляло!

— Кого в пітьмі приховує воно? —
У мозок Акбулатові запало.
Наблизився впритул і навшаня
Обмацує загиблого коня.

25

І покривала білого кінець
Відкинув обережною рукою;
Схилився і вжахнувся... О творець!
Чий труп він бачить тут, перед собою?
У груди вп'явся глибоко свинець,
Що захлинувся кров'ю молодію.
Та міцно мертва дівчина була
Прикручена ремінням до сідла.

26

Як ранній сніг холодна і бліда,
Вона до гриви кінської припала,
І, капаючи, кров її руда
Під тьмяним світлом місяця блищала.
З безбарвних вуст, як з каменя вода,
Її остання посмішка сповзала.
І від усіх під бахромою вій
Вона навік сховала погляд свій.

27

Нещасний Акбулате! Чи впізнав
Свою дружину, безтурботну Зару,
Чий голосок так солодко лунав,

Чий погляд був для тебе повен чару?
Стоїш як дуб горілий, що зазнав
Караючої блискавки удару.
Хоч плач, хоч рви одержу на собі,
А мертву не пробудиш, далебі.

28

Нехай людське прокляття упаде
На голову Селіма! В день гарячий
Нехай води не знайде він ніде!
Нехай булат в руці його тремтячий
У битві зрадить тіло молоде;
Хай сум туманить зір його незрячий;
Болюча пам'ять злочину цього
Хай завжди переслідує його.

29

Нехай впаде суворий гнів алли
На голову убивці молодого;
Хай не у битві згине - від стріли
Підступного розбійника нічного,
І напівмертвий ждатиме, коли
Надійде хтось; та не пошле нікого
Ласкава доля, щоб його знайшли;
І очі трупу виклюють орли!

30

Коли його душа з Кавказьких гір
Полине до обіцяного раю,
Нехай пророк відверне гнівно зір
І грізно мовить: "Я тебе не знаю!"
Тоді на цей уїдлиний докір
Він вигукне: "Пробач мені! Благаю!..."
Пророк промовить: "Зло не має меж:
Ти був жорстокий, я з тобою - теж!"

31

І тої ж ночі всі почули, як
На сполох із мечеті хтось калата.
Збігались люди: мов нічний маяк
Палала ясно сакля Акбулата.

Круг неї іскри розсипали шлак
І золоті звивались змієнята.
І хтось зі сміхом, болісним і злим,
Знущався з люду крізь вогонь і дим.

32

І ниць упав наляканий народ.
"Моліться всі! Належить сміх шайтану!" —
Сказав мулла до натовпу – і от
Почав співати вірш із алкорану,
Що мав би захистити людей і скот.
Вогонь реве сильніше урагану
І, всупереч молитві, на очах
Розходиться по стінах і дахах.

33

І на далеких скелях і горбах
Заграва рум'яніюча відбилась;
І сарна, що лежала у кущах,
Почувши крик, здригнулась, пробудилась.

Вона відчула мимовільний жах
І, роси отрясаючи, схопилась.
Пожежею стривожені, у вись
Гірські орли ще вдосвіта знялись.

34

Згорів аул – і слід від нього зник.
Його сини живуть в чужій країні.
Лиш інколи, зітхаючи, старик
Про той аул розповідає нині
Онукам. Випадковий мандрівник,
Що зрідка проїжджає по долині,
Даремно мовить козаку: "Скажи,
Чи ти не чув аула Бастунджи?"

Переклад Грязнова Олександра Андрійовича